

*Гетьманенко А.О.,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 101 «Екологія»
Науковий керівник: Євтушенко Е. О.,
к.б.н., доц., завідувач кафедри ботаніки та екології,
Криворізький державний педагогічний університет
alinkos3821@gmail.com*

ПРОЯВИ ТЕХНОГЕНЕЗУ НА ПІВДНІ КРИВОРІЖЖЯ

Техногенез проявляється у різноманітних антропогенних змінах ландшафтів, включаючи техногенні, які викликають руйнування та забруднення всіх складових природного середовища. Це включає формування біоти на основі інженерно-технічних та технологічних процесів у різних галузях виробництва, зокрема чорної металургії, хімічної промисловості, паливно-енергетичного та військово-промислового комплексів, промислового, дорожнього, цивільного будівництва, а також видобутку корисних копалин. Територія Криворіжжя розташована в межах природних степових ландшафтів, які з 1881 року внаслідок видобутку залізних руд та активної розбудови міста зазнали масштабних змін, що призвели до антропогенної трансформації цих природних систем і виникнення нової системи – антропогенного ландшафту.

В урбоекосистемі Кривого Рогу антропогенні ландшафти знаходяться в умовах посиленого антропогенного преса, обумовленого високою щільністю промислових, побутових підприємств, міської забудови, ускладненого гірничо-видобувним виробництвом, що виявляється у руйнації екокаркасу території, порушенні континуальності рослинного покриву, його девеgetації внаслідок трансформації, деградації або повного знищення ґрунтового покриву. Сформовані техногенні та урболандшафти мають значну територіальну поширеність і сприяють процесу синантропізації рослинного покриву [2].

Створені на півдні Кривого Рогу потужні гідротехнічні споруди (хвостосховища «Войково» та «Об'єднане»), відвали розкритих порід («Лівобережні», «Відвали 2, 3» ПАТ «АМКР»), ставок-накопичувач високомінералізованих шахтних вод в балці Свистунова, є проявом техногенної діяльності, яка докорінно змінила попередній природний ландшафт та призвела до поширення ерозійних форм рельєфу, аеротехногенного забруднення, підтоплення, заболочування. Також, проявом техногенезу на даній території є підвищення концентрації важких металів в ґрунтах деяких ділянок, інвазії рослинних видів у техногенні місця виростання [1]. В межах зон техногенезу відбувається розвиток спонтанної флори, як складається з «піонерних» бур'янових рослин, що подекуди мають алергенні властивості [3]. Пилок таких рослин може поширюватися на селітебну зону і викликати захворювання жителів Кривого Рогу. На відвалі № 2-3 НКГЗК «Степовий» розташованому в Інгулецькому районі міста Кривого Рогу у складі спонтанної флори було виявлено 40 видів, з 17 родин. Найменша кількість видів виявлена на плато відвалу, яке складене скельними породами, без рекультивациі. Тераси берм рекультивовані і складені суглинистими породами та дрібноземом, на них виявлено найбільшу кількість видів. Кількість видів змінюється залежно від ступеня рекультивациі. Чим більше рекультивована поверхня відвалу, тим більша чисельність видів спостерігається. [2]

Таким, чином, техногенез проявляється у впливі технічних процесів та технічних засобів на природні ландшафти. Це може включати зміни рельєфу, забруднення повітря, води та ґрунту, втрату біорізноманіття, зміни клімату та інші негативні впливи на природне середовище. Вирішення проблеми подолання негативних наслідків техногенезу на півдні Криворіжжя полягає в оптимізації техногенних ландшафтів, шляхом застосування технічної і біологічної рекультивациі території зони техногенезу, створення санітарно-захисних зон з деревно-чагарникових рослинних угруповань на основі визначеної здатності рослинних видів до самовідновлення у відповідних екологічних умовах.

Для оцінки масштабів і наслідків негативних проявів техногенезу та складання прогнозу подальших змін необхідний моніторинг цього процесу із врахуванням вивчення спонтанної рослинності як основного біотичного компонента, який може слугувати інтегральним біоіндикатором таких змін.

Список використаних джерел

- 1.Булахова Ю.В., Євтушенко Е.О. Прояви та наслідки техногенезу в межах території Новолатівської сільської ради (Широківський район)// Екологічний вісник Криворіжжя. Кривий Ріг: ДВНЗ «КДПУ», вип.2. 2016. С.70-72.
- 2.Євтушенко Е.О. Екотопічна обумовленість таксономічного складу рослинних угруповань техногенних ландшафтів Криворіжжя / Е.О. Євтушенко, Ю.М.Ореханова, Л.Г.Коваленко // Розвиток промисловості та суспільства [Міжнародна науково-технічна конференція]. – Кривий Ріг: КНУ, 2016. Т.2. С.95-96.
- 3.Ярков С. В. Сингенез рослинних угруповань у ландшафтах зон техногенезу : автореф. дис. ... канд. геогр. наук : 11.00.01 / Ярков Сергій Валерійович ; НАН України, Ін-т географії. Київ, 2010. 23 с.